
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוגיות משפטיות בחינוך - 37891

תאריך עדכון אחרון 17-03-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): עו"ד דניאלה זלוטניק רז

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: daniella.zlotnik@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס זה נעסוק בסוגיות משפטיות מובחנות בתחום החינוך, מנקודת מבט המבוססת על זכויות ילדים וילדות. הקורס יקנה ידע וכלים מעשיים להבנת ההסדרים המשפטיים המרכזיים המעצבים את מערכת החינוך בנושאים שונים הנוגעים לתלמידים ולתלמידות. במהלך הקורס, נבחן את התפקיד המשמעותי, אך גם את מגבלותיו, של המשפט במרחבים חינוכיים, ננתח את האתגרים ליישום 'בשטח', ונעמיק במשמעות של זכויות ילדים וילדות בהקשרים חינוכיים מגוונים.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס הינה להקנות יכולות לזהות ולנתח סוגיות משפטיות בעשייה החינוכית היום-יומית, תוך הבנה מעמיקה של דילמות אפשריות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

זיהוי סוגיות משפטיות בעשייה החינוכית בבית הספר, בדגש על זכויות ילדים וילדות. ניתוח בסיסי הנוגע להיבטים של זכויות, חובות, סמכויות ואחריות.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלית, בלווי של חומר הנמצא באתר הקורס.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: סוגיות משפטיות בחינוך
2. הזכות לחינוך בראי המשפט הבינלאומי והישראלי
3. גישה 'שווה' לחינוך
4. חינוך בגיל הרך
5. מוגנות בחינוך: איתור וזיהוי של פגיעה בילד.ה, וחובת דיווח בהקשרי חינוך
6. מוגנות בחינוך: העסקת עובדי חינוך ובניית תוכניות מוגנות
7. פרטיות ודיגיטל בחינוך
8. חירות הביטוי של תלמידים.ות בחינוך
9. השתתפות ילדים בחינוך ומועצות תלמידים.ות
10. בריאות בחינוך: חינוך לילדים חולים, ומענים לבריאות הנפש בחינוך
11. בריאות בחינוך: קידום בריאות ואורח חיים בריא + תמיכה בתלמידים.ות עם אלרגיה
12. חינוך בעתות חירום ומשבר, ולמידה מקוונת

חומר חובה לקריאה:
סוגיות משפטיות בחינוך
רשימת קריאה

כל חומרי הקריאה המצוינים בסילבוס יועלו לאתר הקורס. שימו לב להפניות לסעיפים או לעמודים ספציפיים ברשימת הקריאה. הרשימה לחלק מהנושאים תעודכן במהלך הסמסטר, הודעות על כך יימסרו בשיעורים וכן באתר הקורס.

1. מבוא: סוגיות משפטיות בחינוך
קריאת רשות:

מרכז המחקר והמידע של הכנסת (ממ"מ) (2022) [כתיבה: נוי, מ. אישור: וורגן, י.]. 'מבנה מערכת החינוך, חקיקה מרכזית ונתונים כלליים'.

2. הזכות לחינוך בראי המשפט הבינלאומי והישראלי
קריאת חובה:

אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, סעיפים 28-29.

חוק יסוד כבוד האדם וחירותו

חוק לימוד חובה, תש"ט-1949, סעיפים 2, 4, 6-7.

חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000, ס' 3.

בג"ץ 7426/08, טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך ואח' (31.08.2010). פס' 1-4, 14-16 בלבד, לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה.

UN Committee on the Rights of the Child (CRC), General comment No. 1 (2001), Article 29 (1), The aims of education, CRC/GC/2001/1, 17 April 2001, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2001/en/39221>. בלבד 1-3, 17-19 פס' 1-3.

3. גישה 'שווה' לחינוך
קריאת חובה:

חוק לימוד חובה, תש"ט-1949. סעיף 6.

חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000. סעיף 5.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2022). תשלומי הורים. הוראת שעה 0302.

<https://apps.education.gov.il/Mankal/Horaa.aspx?siduri&eq;402>

בג"ץ 5004/14, ג'קלין ואח' נ' משרד החינוך ואח', 07.08.2019. פסק דינו של השופט עמית בלבד. https://www.nevo.co.il/psika_html/elyon/14050040-E62.htm

פרי-חזן, ל. (2013). 'הזכות לחינוך: קווים לדמותה בעידן של מהפכה חוקתית'. משפט ועסקים, טז. עמ' 175-194 בלבד. https://stu/hashana_magal/0files/Pop/files/il.gov.education.meyda//:https://www.nevo.co.il/psika_html/elyon/14050040-E62.htm
[dent-rights/perryhazanrighttoeducation.pdf](https://www.nevo.co.il/psika_html/elyon/14050040-E62.htm)
קריאת רשות:

נעמת, ע. & זלוטניק רז, ד. 'פרלמנט הנוער לשיתוף בני ובנות נוער בקביעת מדיניות: סיכום פרויקט לשנת 2021'. המועצה לשלום הילד. עמ' 22-27 בלבד. <https://www.il.org.children/www/uploads/2021/12/%D7%A4%D7%A8%D7%9C%D7%9E%D7%A0%D7%98-%D7%94%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%A8-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A2%D7%A6%D7%94-%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%93-%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D-%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98-%D7%9C%D7%A9%D7%A0%D7%AA-2021.pdf>

המועצה לשלום הילד (2023). 'יישום זכויות הילד והילדה בישראל: מבט לעתיד מתוך אתגרי ההווה'.

עמ' 101-110 בלבד. <https://il.org.children.www/uploads/content-wp/2023/07/7426-08.pdf>

בג"ץ 7426/08, טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך ואח' (31.08.2010). פסק דינה של השופטת פרוקצ'יה בלבד.

תא (ח'י) 37639-09-14, מקלדה נ' גימנסיה - בתי ספר תיכוניים ע"ש גולדנר בע"מ, 15.12.2017. https://www.nevo.co.il/psika_html/shalom/SH-14-09-37639-838.htm

4. חינוך בגיל הרך

קריאת חובה:

חוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, תשע"ט-2018, סעיפים 1-19, 36-54.

חוק התקנת מצלמות לשם הגנה על פעוטות במעונות יום לפעוטות, תשע"ט-2018

מרכז המחקר והמידע של הכנסת [כתיבה: רבינוביץ', מ., מוניקדם-גבעון, י., וייסבלאי, א.], (2020), 'מסגרות לילדים בגיל הרך והפיקוח הממשלתי עליהן'. סקירה לוועדת החינוך, התרבות והספורט ולוועדה לזכויות הילד של הכנסת לרגל תחילת עבודת הוועדות בכנסת ה-23. עמ' 5-11 בלבד. פולק-כהן, כ. & זלוטניק, ד. (2020), 'עניין של זוויות: הגנה על פעוטות באמצעות מצלמות במעונות יום', נקודת מפגש, 19.

קריאת רשות:

זלוטניק רז ואח' (2023). 'מהרגע הראשון! זכויות ילדים וילדות בגיל הרך בישראל - תמונת מצב והפניית מבט לעתיד'. עמ' 9-10, 28-33.

5. מוגנות בחינוך: איתור וזיהוי של פגיעה בילד.ה, וחובת דיווח בהקשרי חינוך

קריאת חובה:

אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, סעיפים 6, 19, 39.

חוק העונשין, תשל"ג-1977. סעיף 346.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2022). 'חובת הדיווח על עבירה בקטין על פי חוק וחקירת תלמידים כקורבנות או כעדים'.

לבקוביץ, ע. & ויר, ע. (2019). 'חובת דיווח על אלימות פיזית של הורים כלפי ילדיהם: דילמות בקרב מחנכות'. זמן חינוך, 5, 25-48.

קליינמן, מ. & קרני, מ. (2019). 'לפרוץ את קשר השתיקה - חובת הדיווח על חשד להתעללות בילדים והזנחתם: חוברת מלווה לאנשי מקצוע'. פרסום המועצה לשלום הילד & גושן.

6. מוגנות בחינוך: העסקת עובדי חינוך ובניית תוכניות מוגנות

קריאת חובה:

חוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, תשס"א-2001

חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953. סעיף 18א.

חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג-1963. סעיף 47.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך, אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון, הוראת קבע מס' 0394. [סעיפים נבחרים לקריאה יעודכנו בהקדם].

עת"מ (ת"א) 2426-09, קונפידן ואח' נ' ח.א. (קטין) ואח'. (27.12.2009).

7. פרטיות ודיגיטל בחינוך

קריאת חובה:

אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, סעיף 16.
חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981. סעיפים 1-2, 17-3; 24-18.
חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000. סעיף 14.
משרד המשפטים, הרשות להגנת הפרטיות (2021). 'מדריך פרטיות תלמידים במוסדות חינוך בעידן הדיגיטלי'. [עמודים נבחרים לקריאה יעודכנו בהקדם].
נעמת, ע. & זלוטניק רז, ד., 'פרלמנט הנוער לשיתוף בנו ובני נוער בקביעת מדיניות: סיכום פרויקט לשנת 2022', הליך שיתוף: בנו ובני נוער דנים בסוגיות הנוגעות לילדים ונוער בחוק הגנת הפרטיות, עמ' 23-32.

8. חירות הביטוי של תלמידים וזכויות בחינוך

קריאת חובה:

אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, סעיפים 12-15.
חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000. סעיפים 5, 12.
חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000. סעיפים 3-6, 9, 11.
חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953. סעיפים 19, 34.
חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2023). 'אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון', סעיפים 2.4, 5.2.
חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2016). 'התכנית הלאומית ללמידה משמעותית - השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת'.
בג"ץ 4100/20 עלמה אלון נ' שר החינוך ואח', (17.11.2020).
קריאת רשות:
חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2022). 'השתתפות תלמידים בטקסים ובאירועים ממלכתיים ואיסור ההשתתפות בהפגנות'.

9. השתתפות ילדים בחינוך ומועצות תלמידים וזכויות בחינוך

קריאת חובה:

אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 1038, סעיף 12.
חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000. סעיף 13.
כלפון, א. (2023). "הטיפוס האידיאלי של מועצות תלמידים בבתי הספר". בתוך: קליבנסקי, ח., הישראלי, א., שפר, א. (עורכים). התבוננות מחודשת בחינוך הבלתי פורמלי. מכון מופ"ת. עמ' 144-127.

Lundy, L. (2007). 'Voice' is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927-942. <https://doi.org/10.1080/01411920701657033>

קריאת רשות:

מדינת ישראל, משרד המשפטים (2003). הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה: דוח הוועדה. דוח כללי - חלק ב'. עמ' 207-213.
כלפון, א. & רומי, ש. (2021). 'מעורבות של מועצות תלמידים בתחומי תוכן ובזירות פעולה: השוואה בין בתי ספר ממלכתיים לממלכתיים-דתיים במרכז ובפריפריה: השוואה בין בתי ספר ממלכתיים לממלכתיים-דתיים במרכז ובפריפריה'. דפים 74.

10. בריאות בחינוך: חינוך לילדים חולים, ומענים לבריאות הנפש בחינוך

רשימת קריאת חובה ורשות לשיעור זה יעודכנו בהקדם.

11. בריאות בחינוך: קידום בריאות ואורח חיים בריא + תמיכה בתלמידים.ות עם אלרגיה רשימת קריאת חובה ורשות לשיעור זה יעודכנו בהקדם.

12. חינוך בעתות חירום ולמידה מקוונת קריאת חובה:

חוזר מנכ"ל משרד החינוך (2024). 'ליווי תלמידים בעקבות משבר מתמשך. ליווי תלמידים שבן משפחתם נפטר, נהרג, נרצח. ליווי תלמידים שקרוב משפחתם חטוף, שב, נעדר. ליווי תלמידים שבן משפחתם נפצע או חולה במחלה מתמשכת המשפיעה על התלמיד'.

<https://apps.education.gov.il/mankal/horaa.aspx?siduri&eq;519>

נעמת, ע. & זלוטניק רז, ד. (טרם פורסם). 'קולם של ילדים ונוער במלחמת 'חרבות ברזל'. פרלמנט הנוער לשיתוף בני ובנות נוער בקביעת מדיניות: סיכום פרויקט לשנת 2024'. המועצה לשלום הילד. קישור למסמך יישלח בהקדם, לאחר פרסומו הרשמי.

נעמת, ע. & זלוטניק רז, ד. 'פרלמנט הנוער לשיתוף בני ובנות נוער בקביעת מדיניות: סיכום פרויקט לשנת 2022'. המועצה לשלום הילד. עמ' 16-22 בלבד. [https://content-wp/uploads/2023/03/%D7%A4%D7%A8%D7%9C%D7%9E%D7%A0%D7%98-%D7%94%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%A8-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A2%D7%A6%D7%94-%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%93-%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D-%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98-%D7%9C%D7%A9%D7%A0%D7%AA-2022-1-1.pdf](https://il.org.children.www://:https://content-wp/uploads/2023/03/%D7%A4%D7%A8%D7%9C%D7%9E%D7%A0%D7%98-%D7%94%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%A8-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A2%D7%A6%D7%94-%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%93-%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D-%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98-%D7%9C%D7%A9%D7%A0%D7%AA-2022-1-1.pdf)

Lee, A. Y., Moskowitz-Sweet, G., Pelavin, E., Rivera, O., Hancock, J. T. (2020). 'Bringing you into the Zoom: The Power of Authentic Engagement in a Time of Crisis in the U.S.'. *Journal of Children and Media*, 15(1): 91-95.

קריאת רשות:

Lundy, L., Byrne. B., Lloyd, K., Templeton, M., Brando, N. Corr, M., Heard, E., Holland, L., MacDonald, M., Marshall, G., McAlister, S., McNamee, C., Orr, K., Schubotz, D., Symington, E., Walsh, C., Hope, K., Singh, P., Neil, G., Wright, L. (2021). 'Life Under Coronavirus: Children's Views on their Experiences of their Human Rights'. *The International Journal of Children's Rights*, 29: 261-285.

חומר לקריאה נוספת:

כל פריטי הקריאה לקורס מצויים במודל, ומסומן בהם מה חובה ומה רשות.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 100 %

מידע נוסף / הערות:
